

Doorstroom hbo-wo: wat is de relatie tussen keuze- motieven, volharding en de intentie om een masteropleiding te volgen?

Dr. M. Bruinsma (Marjon.
bruinsma@rug.nl)
en dr. E.P.W.A. Jansen zijn
werkzaam bij het Universitair
Onderwijs Centrum Groningen
(UOCC) van de Rijksuniversiteit
Groningen

In dit artikel onderzoeken we een model ter verklaring van volharding van hbo-bachelorstudenten in hun opleiding en de intentie om een masteropleiding te volgen. Het model gaat ervan uit dat de keuze voor een studie van invloed is op volharding tijdens de opleiding en dat volharding vervolgens weer van invloed is op de keuze voor een universitaire masteropleiding. Uit de analyses komt naar voren dat jongere hbo-studenten, vrouwelijke studenten en studenten met een hoger gemiddeld eindexamencijfer meer tijd aan de studie besteden. Bovendien geven studenten die tevreden zijn met de studie aan dat ze zichzelf competent vinden. Deze studenten gebruiken daarnaast ook meer timemanagementstrategieën en zijn eerder geneigd te volharden. Studenten die succes ervaren, geven daarnaast aan dat ze verwachten de studie aan te kunnen. Ten slotte blijkt dat studenten die verwachten een studie aan te kunnen, minder drempels ervaren om naar de universiteit te gaan.

INLEIDING

Na de introductie van de bachelor-masterstructuur is het voor hbo-studenten met een bachelordiploma mogelijk geworden door te stromen naar een universitaire master. In de praktijk blijkt echter dat deze doorstroom niet altijd gemakkelijk verloopt. Zo voldoen de hbo-bachelorgediplomeerden in de meeste gevallen niet aan de instroomeisen die worden gesteld om toegelaten te worden tot de master. Deficiënties kunnen aanwezig zijn in zowel domeinspecifieke kennis en vaardigheden als niet-domeinspecifieke kennis en vaardigheden. Hierbij kunnen we bijvoorbeeld denken aan tekorten in methodologische bagage en minder ervaring met zelfstandig werken. Daarnaast verschillen de hbo-doorstroomstudenten van de reguliere bachelorstudenten in studentkenmerken, in studieaanpak, in ervaren kwaliteit van het onderwijs, maar ook in te besteden tijd aan de studie. De hbo-doorstroomstudenten komen uit een andere onderwijscultuur; de veronderstelde basiskennis uit het vwo (voorbereidend wetenschappelijk onderwijs) ontbreekt of is lange tijd niet gebruikt (bijvoorbeeld wiskundekennis). Daar-

naast kan het juist ook zijn dat zij al beschikken over betere timemanagementvaardigheden en andere vaardigheden zoals presenteren, samenwerken in kleine groepen en dergelijke. Vaak zijn de hbo-doorstroomstudenten ouder wanneer ze het universitair onderwijs instromen, omdat ze al een langere schoolloopbaan hebben gehad. Bovendien hebben deze studenten geen recht meer op studiefinanciering en hebben zij derhalve steeds vaker een (deeltijd)baan en daarmee dus minder tijd voor studie. Uit de universitaire studenttevredenheidsenquêtes (Honderd over de RUG! 2007 en 2008) blijkt bijvoorbeeld ook dat meer dan de helft van de studenten in de deficiëntieprogramma's ontevreden is over de inhoud en de kwaliteit van het onderwijs. Dat richt zich op aspecten zoals de aansluiting met de vooropleiding en voorlichting op de beroepspraktijk. Ook vinden deze studenten het onderwijsprogramma vaak te zwaar. Meer in het algemeen kunnen we stellen dat de overgang van studenten met een hbo-bachelor-diploma naar een (schakelprogramma van een) wo-masterprogramma een belangrijk transitie-moment is.

Om de aansluiting tussen bachelor- en masterfase te verbeteren is het van belang deficiënties te identificeren en voor het vergroten van het aantal hbo-studenten dat doorstroomt naar de master en daar succesvol kan zijn, zouden potentieel geschikte studenten vroegtijdig moeten worden geselecteerd. Met deze ideeën als uitgangspunt is in 2007 een project opgestart vanuit het SURF Nationaal Actieplan Doorlopende Leerlijnen getiteld 'Succesvolle in- en doorstroom naar de wo-master'.¹ Dit project was erop gericht de aansluiting tussen bachelor- en masterfase (zowel hbo-wo als wo-wo) te verbeteren door een meer gerichte selectie van potentiële geschikte studenten met behulp van toelatingsassessments en selfassessments en een betere en snellere remediëring in de vorm van doorstroomtrajecten ingeval van geconstateerde tekortkomingen (Universitair Onderwijscentrum Groningen, UOCC, 2007).

Voor een gerichte selectie van hbo-studenten voor een master en retentie van deze studenten in de schakelprogramma's en universitaire master is het belangrijk om inzicht te krijgen in die factoren die van invloed zijn op studiesucces in de master. In dit artikel is daarom een model gespecificeerd waarin die factoren zijn opgenomen die mogelijk van invloed zijn op succesvolle doorstroom van hbo-bachelors in de master (zie het theoretisch kader hierna). Een deel van dit model is vervolgens getoetst voor derdejaars-hbo-studenten. De paragrafen daarna geven meer informatie over de methode van onderzoek. Vervolgens worden de resultaten van de analyses besproken. De laatste paragraaf geeft meer informatie over de conclusies en de implicaties van het onderzoek voor selectie van hbo-bachelors voor de master en retentie van deze studenten in de master.

THEORETISCH KADER

Het theoretische kader binnen dit onderzoek is gebaseerd op zogenoemde studiekeuzetheorieën (Hossler & Gallagher, 1987) en op theorieën over volharding in het hoger onderwijs (Tinto, 1975). In het hoger onderwijs hebben deze theorieën zich de afgelo-

pen jaren afzonderlijk van elkaar ontwikkeld (St. John, Paulsen & Starkey, 1996). Onderzoek naar studiekeuze richtte zich bijvoorbeeld vooral op marketing, werving en selectie, terwijl onderzoek naar volharding zich voornamelijk met retentiebeleid bezighield. St. John, Paulsen en Starkey (1996) geven aan dat beide deel uitmaken van een geheel van beslissingen waar (aankomende) studenten voor staan. Zo moeten studenten beslissen of ze naar de universiteit gaan, naar welke universiteit ze gaan en welke opleiding ze willen volgen. Eenmaal ingestroomd in een programma moeten ze beslissen of ze willen doorgaan met de studie. De relatie tussen deze onderzoekslijnen wordt ook duidelijk uit het onderzoek van Allen & Robbins (2008). Dit onderzoek liet zien dat studenten die een studie kiezen die aansluit bij hun kennis en vaardigheden, eerder slagen en volharden in deze studie. Uit tal van onderzoek (Yorke & Longden, 2004) kwam ook al naar voren dat een verkeerd gekozen studie en een onduidelijk beeld van wat van studenten wordt verwacht binnen de studie, belangrijke redenen zijn voor uitval.

De keuze voor de studie wordt meestal gezien als een proces bestaande uit een drietal stadia (Hossler & Gallagher, 1987; St. John, Paulsen & Starky, 1996). In het eerste stadium worden de intentie of aspiraties gevormd om na de middelbare school verder te studeren. Nadat deze aspiraties gevormd zijn, gaan studenten op zoek naar meer informatie over hogescholen en universiteiten in het algemeen. Dit stadium eindigt wanneer studenten besloten hebben welke instellingen in aanmerkingen komen voor de studie. Het derde stadium bestaat uit de selectie van de uiteindelijke instelling op basis van kenmerken die van belang zijn voor de student. Voor hbo-gediplomeerden in Nederland zal deze keuze samenhangen met de beschikbaarheid van opleidingen waarvoor zij toegang krijgen.

Nadat de keuze voor een instelling is gemaakt, moet een student doorzetten in zijn studie om uiteindelijk te kunnen slagen. De afgelopen jaren is veel onderzoek gedaan naar datgene wat volharding beïnvloedt. Dit onderzoek is meestal gebaseerd op zogenoemde interactiemodellen, waarbij de interactie tussen de student en de opleiding een deel van de variantie in volharding verklaart. Een van de eerste modellen was het model van Tinto, waarbij de concepten 'sociale en academische integratie', waaronder kenmerken van de academische omgeving, als verklaring voor volharding en studiesucces worden genoemd. Er is veel kritiek geweest op deze modellen en veel onderzoekers hebben vervolgens het model gevalideerd of uitgebreid (Jansen, 2004; McInnis, Hartley, Polesel & Teese, 2000).

De kritiek op de oudere volhardingsmodellen had betrekking op verschillende aspecten. Kenmerken van de leeromgeving, bijvoorbeeld de kwaliteit van instructie, werden vaak veronachtzaamd, evenals achterliggende processen zoals motivatie van de student of de wijze van leerstofverwerking (zie Bruinsma, 2003). Vooral de vragen of deze modellen valide zijn voor andere groepen dan de traditionele studenten, en voor een andere dan de universitaire context, en over de tijd kunnen worden toegepast (longitudinaal), zijn dan ook relevant. Southerland (2006) gaf bijvoorbeeld aan dat de huidige populatie, in tegenstelling tot de traditionele studenten, veel meer bestaat uit

oudere studenten, studenten van buitenlandse herkomst, deeltijdstudenten, studenten die een fulltime- of bijbaan hebben naast de studie en studenten die getrouwd zijn of kinderen hebben. Deze studenten kunnen minder tijd besteden aan de studie en vergaren wellicht op een andere manier de benodigde kennis en vaardigheden. Ook al is de instroom van niet-traditionele groepen studenten in het Nederlandse universitaire onderwijs nog niet heel groot, de tendens die in de internationale literatuur naar voren komt, zal ook hier meer zichtbaar worden, zeker gezien het beleid om meer hoger opgeleiden in de samenleving te krijgen. De hbo-studenten die na het behalen van hun bachelordiploma verder willen studeren in een wo-masterprogramma, zullen waarschijnlijk vaker deze kenmerken van niet-traditionele studenten vertonen.

In dit artikel proberen we door een integratie van de studiekeuzetheorieën en de volhardingsmodellen in te gaan op de vragen over:

1. validiteit voor andere groepen studenten;
2. andere contexten; *en*
3. longitudinale toepassing.

We kijken naar het model voor een niet-traditionele groep studenten: hbo-studenten met de ambitie een masteropleiding te volgen. Hoewel het bij deze groep niet in eerste instantie gaat om de keuze voor een studie maar om de keuze voor een vervolgstudie, verwachten we wel degelijk dat vergelijkbare processen als bij een keuze voor de eerste studie zullen plaatsvinden.

Op basis van de eerdergenoemde theorieën hebben we een longitudinaal model ontwikkeld om te bepalen welke factoren van invloed zijn op succes in de master. Dit model bestaat uit vier fasen, namelijk de periode voor en tijdens de hbo-bacheloropleiding (fase 1, 2), vervolgens de keuze voor de master (fase 3) en de periode in en na een schakelprogramma (fase 4). In dit onderzoek richten we ons in eerste instantie op de periode voor en tijdens de hbo-bacheloropleiding.

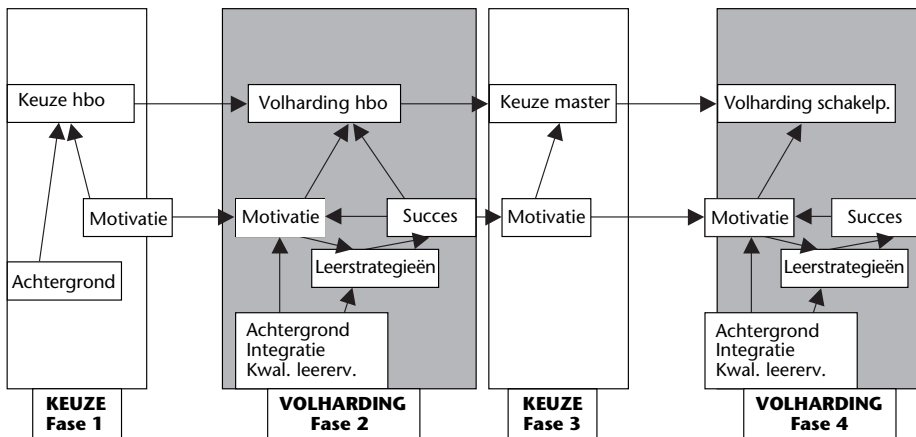
Het model gaat ervan uit dat studenten een aantal beslis- en transitie momenten doormaken. De studenten moeten eerst hun hbo-studie afronden, vervolgens moeten ze een keuze maken voor een universitaire masteropleiding. Na deze keuze moeten ze succesvol overstappen naar een schakelprogramma en ten slotte voldoende doorzettingsvermogen vertonen om het masterprogramma met een diploma af te sluiten.

Het model (zie figuur 1) gaat uit van de volgende assumpties:

1. De keuze voor een opleiding wordt bepaald door achtergrondkenmerken van de student en diens motivatie. Motivatie wordt hier gedefinieerd in termen van het *expectancy-value-affect-model* (Bruinsma, 2004). Wanneer studenten verwachten dat ze een opleiding aankunnen, deze opleiding interessant vinden en tevens een positieve houding hebben ten opzichte van deze studie, zullen ze eerder voor deze opleiding kiezen.
2. De keuze voor een opleiding is tevens van invloed op de mate van volharding in de opleiding. Daarnaast wordt volharding beïnvloed door motivatie en door studiesucces. Wanneer iemand succes ervaart, zal deze persoon meer vertrouwen krijgen.

Motivatie beïnvloedt ook de hoeveelheid en kwaliteit van leerstrategieën. Vervolgens verwachten we dat keuzemotivatie van invloed is op de motivatie om te volharderen, maar ook op de gebruikte leerstrategieën (Bruinsma, 2004). Naast keuzemotivatie, motivatie om te volharderen en leerstrategieën is vanuit de literatuur bekend dat de mate van academische en sociale integratie van invloed is op volharding. Ten slotte verwachten we dat de kwaliteit en kwantiteit van instructie van invloed zijn op de leerervaring en daarmee op de mate van volharding.

3. Het model geeft een longitudinaal beeld van studieloopbanen, is in principe toepasbaar voor verschillende studenten en is tenslotte toepasbaar in verschillende contexten.

Figuur 1 Studieloopbanen in een breder perspectief: model ter verklaring van keuze en retentie

Het huidige onderzoek

Zoals eerder vermeld is in het kader van het SURF-project 'Succesvolle in- en doorstroom naar de wo-master' een onderzoek uitgevoerd onder studenten van de Hanzehogeschool Groningen (UOCC, 2007). In dit onderzoek richten we ons op het eerste deel van het longitudinale model, namelijk de periode tijdens de hbo-opleiding (fase 2, 3). We hebben deze keuze gemaakt omdat in het SURF-project geen longitudinale data zijn verzameld met betrekking tot de derde en vierde fase in het model (de keuze voor een master en de volharding tijdens het schakelprogramma).

In het artikel gaan we nader in op die factoren die van invloed zijn op volharding tijdens de hbo-bacheloropleiding en de intentie om een masteropleiding te volgen (fase 2 en 3 uit het model). Hiertoe onderscheiden we factoren gerelateerd aan de keuze voor de hbo-opleiding, factoren die van invloed zijn op volharding in de hbo-opleiding en factoren die van invloed zijn op de keuze voor de master. Om meer inzicht te krijgen in het eerder beschreven theoretische model zijn de volgende onderzoeksvragen gespecificeerd:

1. Wat is de relatie tussen achtergrond en kwaliteit van de leeromgeving aan de ene kant en motivatie en leerstrategieën aan de andere kant (fase 2)?
2. Wat is de relatie tussen motivatie, leerstrategieën, studiesucces en volharding tijdens de hbo-opleiding (fase 2)?
3. Wat is de relatie tussen volharding tijdens de hbo-opleiding en de intentie om een masteropleiding te volgen (fase 3)?
4. Hoe zijn deze factoren gerelateerd aan de keuze voor de master (fase 1, 2, 3)?

METHODE

Steekproef

Ruim 1000 derdejaarsstudenten van de Hanzehogeschool Groningen hebben een vragenlijst ingevuld over hun keuzemotieven en de variabelen die van invloed zijn op volharding tijdens de hbo-bacheloropleiding en de intentie om een wo-master te volgen. De respondenten komen vanuit 63 verschillende opleidingen, waaronder de pabo (pedagogische academie voor het basisonderwijs), Communicatie, hbo-rechten en Sociaal-pedagogische Hulpverlening. De gemiddelde leeftijd van de studenten was 24 jaar. De meerderheid van de respondenten (60%) was vrouw. 45% van deze studenten heeft de havo als vooropleiding gedaan. Vergeleken met de landelijke vooropleidingskenmerken van de derde- en vierdejaarsstudenten zoals gepresenteerd in de HBO-raad (2007), zijn studenten met een vwo-vooropleiding oververtegenwoordigd (19%).

Variabelen en instrumenten

De vragenlijst is gebaseerd op een aantal schalen uit diverse onderzoeken (Bruinsma, 2004; Tak & Lee, 2003). De vragen worden over het algemeen beantwoord op een vierpunts schaal (helemaal mee eens, mee eens, mee oneens, helemaal mee oneens) met de toevoeging van de categorie 'niet van toepassing'.

- *Factoren van invloed op volharding tijdens de hbo-opleiding*

Er is gekeken naar leeftijd, sekse en vooropleiding. De variabele kwaliteit van de leerervaring is kwalitatief en kwantitatief gemeten: kwaliteit van instructie (tevredenheid over de studie) en kwantiteit van instructie (het aantal uren besteed aan de studie en aan een bijbaan). Motivatie is gemeten met behulp van de schaal 'ervaren competentie' uit de Intrinsic Motivation Inventory van Ryan en Deci (2000). Deze schaal bestaat uit zes items, zoals 'Ik heb het gevoel dat ik vrij goed ben in deze studie' en 'Ik kan deze studie met gemak aan' en heeft een betrouwbaarheid van $\alpha = .75$. Leerstrategieën zijn geoperationaliseerd aan de hand van timemanagementstrategieën. Deze schaal komt uit de Motivated Strategies for Learning Questionnaire (Pintrich & de Groot, 1990; acht items, $\alpha = .72$) en bestaat uit items zoals 'Ik vind het lastig om me aan het studieschema te houden'. Volharding is gemeten aan de hand van een schaal over studieplannen (Landry, 2003). Deze schaal bestaat uit tien items en heeft een betrouwbaarheid van $\alpha = .81$. Studiesucces is gemeten aan de hand van het aantal maanden vertraging.

- *Keuze voor de master*

We verwachtten dat voornamelijk de ervaren drempels een belemmering zouden vormen voor de keuze voor de master. Hiertoe hebben we een schaal opgenomen om de perceptie van barrières voor het volgen van een wo-masteropleiding te meten (Luzzo & McWirther, 2001). Deze schaal had een betrouwbaarheid van $\alpha = .80$ en bevatte veertien items, zoals 'Ik heb een relatie/gezin'. Ten slotte is aan de studenten gevraagd of ze van plan zijn om een masteropleiding te volgen.

Analyses

Met behulp van lisrel 8.5 is een deel van het hiervoor genoemde theoretische model getoetst (fase 2 en 3). Er zijn 952 studenten in de analyses opgenomen; dit waren de studenten die minstens twee derde van de vragenlijst hadden ingevuld. De twee gebruikte passingsmaten waren de root mean square error of approximation (RMSEA); een waarde van .06 geeft een goed passend model aan, en daarnaast de standardised root mean square residual (SRMR), die een cut-off-waarde in de buurt van .08 of kleiner moet hebben. In eerste instantie gaf het model geen goede passing (RMSEA = .07 en SRMR = .05). Na twee aanpassingen gaf het model een goede fit aan (RMSEA = .06 en SRMR = .04).

RESULTATEN

Bivariate correlaties

Tabel 1 geeft de bivariate correlaties weer. Uit de analyses blijkt dat oudere studenten minder tijd besteden aan de studie en dat ze meer timemanagementstrategieën hanteren. Deze studenten geven ook aan te volharden, meer drempels te ervaren en minder snel een masteropleiding te volgen. Verder blijkt dat vrouwelijke studenten meer uren aan de studie besteden, dat ze meer timemanagementstrategieën hanteren en dat ze minder maanden vertraging hebben opgelopen. De analyses laten ten slotte zien dat studenten met een hoger gemiddeld eindexamencijfer meer uren aan de studie besteden en zichzelf meer competent ervaren. Deze studenten geven ook aan meer timemanagementstrategieën te hanteren.

De analyses laten verder zien dat studenten die tevreden zijn, zichzelf als competent ervaren en meer timemanagementstrategieën gebruiken. Deze studenten geven tevens aan minder drempels te ervaren en voor een masteropleiding na de hbo-opleiding te willen kiezen. Vooral tevredenheid met de studie, ervaren competentie en timemanagement zijn van invloed op de ervaren drempels. De mate van volharding is tevens van invloed op het kiezen voor een masteropleiding.

Tabel 1 Correlaties

Variabele	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Leeftijd	1.00									
2. Sekse	-.07*	1.00								
3. Vooropleiding	.07*	.13**	1.00							
4. Uren	-.20**	.11**	.07*	1.00						
5. Tevredenheid	.06	.03	.06	.09**	1.00					
6. Ervaren competentie	.00	.06	.08*	-.02	.24**	1.00				
7. Timemanagement	.11**	.21**	.10**	.21**	.32**	.30**	1.00			
8. Vertraging	.06	-.17**	-.02	-.01	-.10**	-.27**	-.21**	1.00		
9. Studieplannen	.08*	-.07	.01	.04	.02	.14**	.06	.00	1.00	
10. Ervaren drempels	.08**	.04	.02	.05	-.14**	-.31**	-.19**	.07	.04	1.00
11. Masteropleiding volgen	-.21**	-.09	-.01	.00	-.09*	.23**	-.06	-.12**	.11*	-.18**

* $p < .05$, 2-tailed
 ** $p < .01$, 2-tailed

Relatie tussen achtergrondkenmerken en kwaliteit van de leeromgeving aan de ene kant en motivatie en leerstrategieën aan de andere kant

Tabel 2 laat de gestandaardiseerde directe coëfficiënten zien. Van de twaalf verwachte relaties bleken zes niet significant en zijn twee extra relaties gespecificeerd. De analyses laten zien dat leeftijd, sekse en gemiddeld eindexamencijfer van invloed zijn op het aantal uren besteed aan de studie. Jongere studenten, vrouwelijke studenten en studenten met een hoger gemiddeld eindexamencijfer besteden meer tijd aan de studie. Daarnaast laten de analyses zien dat oudere studenten en vrouwelijke studenten meer timemanagementstrategieën gebruiken.

Uit de analyses komt tevens naar voren dat studenten die meer tijd aan de studie besteden, meer timemanagementstrategieën gebruiken. Bovendien geven studenten die tevreden zijn met de studie, aan dat ze zichzelf als competent ervaren en meer timemanagementstrategieën gebruiken.

Tabel 2 Gestandaardiseerde directe effecten

Variabele	1	2	3	4	5	6	Leef- tijd	Sekse	Voor- oplei- ding
1. Uren							-.20	.09	.07
2. Tevredenheid							ns	ns	ns
3. Ervaren competentie	ns	.22			-.22				
4. Timemanage- ment	.20	.22	.20				.15	.18	
5. Vertraging	ns	ns		-.16					
6. Studieplannen			.16		ns				
7. Ervaren drempels			-.32			.08			

Relatie motivatie, leerstrategieën, studiesucces en volharding

In het model is tevens gekeken naar de relatie tussen motivatie, leerstrategieën, succes en volharding. Van de zes verwachte relaties is één niet significant bevonden. De analyses laten zien dat studenten die verwachten dat ze de opleiding aankunnen, meer timemanagementstrategieën gebruiken, meer geneigd zijn te volharden en minder drempels ervaren om naar de universiteit te gaan. Tevens blijkt uit de analyses dat studenten met meer timemanagementstrategieën minder vertraging oplopen tijdens de studie. Ten slotte zien we dat studenten die minder vertraging oplopen, verwachten dat ze de studie aankunnen. De verwachte relatie tussen vertraging en volharding is echter niet significant.

Wat is de relatie tussen volharding en keuzemotivatie?

Uit het model komt naar voren dat studenten die zichzelf competent vinden, minder drempels ervaren om naar de universiteit te gaan. Daarnaast zien we dat studenten die aangeven te volharden, meer drempels ervaren.

De keuze voor de master

Uit de analyses komen enkele aspecten naar voren. Studenten die meer uren aan de studie besteden (de jongere studenten, vrouwelijke studenten en studenten met een hoger gemiddeld eindexamencijfer), geven tevens aan over timemanagementstrategieën te beschikken. Deze timemanagementstrategieën zijn met name van invloed op studiesucces tijdens de opleiding. Studiesucces blijkt vervolgens gerelateerd aan de verwachtingen van de studenten dat ze de opleiding aankunnen. Daarnaast zien we dat studenten die tevreden zijn over de studie, verwachten dat ze de studie aankunnen en tevens over meer timemanagementstrategieën beschikken. Studenten die verwachten dat ze de studie aankunnen, ervaren minder drempels om te kiezen voor een masteropleiding. Uit analyses blijkt voorts dat de laatstgenoemde studenten eerder zullen kiezen voor een masteropleiding.

CONCLUSIE EN DISCUSSIE

Dit artikel ging in op die factoren die van invloed zijn op volharding in de hbo-opleiding en de intentie om een masteropleiding te beginnen. Hiertoe hebben we een theoretisch model ontwikkeld waarin zowel theorieën over studiekeuze als theorieën over volharding in het hoger onderwijs zijn geïntegreerd. Het model gaat ervan uit dat de keuze voor een studie, in dit geval een hbo-opleiding, (mede) van invloed is op volharding tijdens de opleiding en dat volharding vervolgens weer van invloed is op de keuze voor een masteropleiding. Hoewel het theoretische model niet volledig is getest in het onderzoek, wordt ervan uitgegaan dat de keuze voor de masteropleiding vervolgens van invloed is op volharding in het schakelprogramma en dat dit vervolgens weer van invloed is op de daadwerkelijke beslissing voor de master. Vervolgonderzoek zal deze assumptie moeten bevestigen.

In het onderzoek is gekeken naar de relatie tussen motivatie, leerstrategieën, studiesucces en volharding. Bovendien waren we geïnteresseerd in de relatie tussen de factoren van invloed op volharding en de keuze voor een masteropleiding. De eerste onderzoeksvraag ging specifiek in op de relatie tussen achtergrondkenmerken, de kwaliteit van de leeromgeving en motivatie en leerstrategieën. Uit de analyses komt naar voren dat jongere studenten, vrouwelijke studenten en studenten met een hoger gemiddeld eindexamencijfer meer tijd aan de studie besteden. Bovendien geven studenten die tevreden zijn met de studie, aan dat ze zichzelf competent vinden en meer timemanagementstrategieën gebruiken.

In eerste instantie lijkt het erop dat achtergrondkenmerken en kenmerken van de leeromgeving van invloed zijn op motivatie en leerstrategieën. We waren vervolgens geïnteresseerd in de relatie tussen motivatie, leerstrategieën en succes. De analyses laten zien dat studenten die gemotiveerd zijn, eerder timemanagementstrategieën gebruiken en eerder volhardden. Dit komt overeen met Bruinsma (2004). Studenten die succes ervaren, gaven daarnaast aan dat ze verwachten de studie aan te kunnen. Ten slotte zagen we dat studenten die verwachten een studie aan te kunnen, tevens minder drempels ervaren om naar de universiteit te gaan.

Er is een aantal beperkingen aan deze uitkomsten te verbinden. De generaliseerbaarheid van deze studie is beperkt tot de studenten van de opleidingen van de Hanzehogeschool Groningen. Voor vervolgonderzoek is het interessant om te kijken wat de precieze verschillen zijn tussen de opleidingen en instellingen. Daarnaast zijn de motivatievariabelen gemeten met behulp van self-reportvragenlijsten. Ondanks het feit dat deze vragenlijsten wel gebruikt kunnen worden om motivatie te meten, zouden andere methoden misschien geschikter zijn (Pintrich & De Groot, 1990).

Hoe verhouden deze resultaten zich tot theorievorming op het gebied van keuzemotivatie en volharding? In het onderzoek is gekeken naar een deel van het gespecificeerde theoretische model. Het zou interessant zijn om in vervolgonderzoek keuzeprocessen vóór de hbo-opleiding en volharding in het schakelprogramma mee te nemen. Het

onderzoek levert enige aanwijzingen op voor de validiteit van het model voor deze groep studenten. Zo zien we bijvoorbeeld relaties tussen achtergrondkenmerken en de leeromgeving met motivatie en leerstrategieën. Daarnaast zien we relaties tussen succes en motivatie. Ook wordt de relatie tussen motivatie en succes via leerstrategieën gevonden. Daarnaast worden in de analyses ook relaties gevonden tussen volharding en de keuze voor de master. Zo blijkt de verwachting de opleiding aan te kunnen van invloed te zijn op de ervaren drempels. In vervolgonderzoek zou het interessant zijn om te zien hoe de studenten die hebben aangegeven een masteropleiding te willen volgen, het doen in de schakelprogramma's, in de master en misschien zelfs op de arbeidsmarkt.

Wat betekenen de resultaten ten slotte voor de praktijk? Uit de analyses komt naar voren dat studenten die verwachten dat ze een opleiding aankunnen, eerder zullen volharden en de overstap naar een masteropleiding zullen maken. Onderzoek laat zien dat dit geloof in eigen kunnen bevorderd kan worden door realistische verwachtingen van de studenten te hebben, ze haalbare doelen te stellen en ze feedback te geven op hun voortgang. Motivatieonderzoek laat daarnaast zien dat succeservaringen van belang zijn voor het geloof in eigen kunnen. Dit laatste komt tevens naar voren uit ons onderzoek. Daarnaast hebben ervaren drempels een negatieve invloed op de keuze voor een masteropleiding. Deze drempels zouden door docenten en beleidsmakers geëffend moeten worden. In het bijzonder in de voorlichting over de masteropleidingen, over het niveau en de vereisten zou hierop ingesprongen kunnen worden.

NOOT

1. Dit project is tot stand gekomen met steun van Stichting SURF, de ICT-samenwerkingsorganisatie van het hoger onderwijs en onderzoek. Meer informatie over dit project is te vinden via www.rug.nl/uocg/onderzoek/onderzoekderden/doorstroom/index. Meer informatie over SURF is te vinden op de website (www.surf.nl).

REFERENTIES

- Allen, J. & Robbins, S.B. (2008). Prediction of college major persistence based on vocational interests, academic preparation, and first-year academic performance. *Research in Higher Education*, 49(1), 62-79.
- Bruinsma, M. (2003). *Effectiveness of higher education. Factors that determine outcomes of university education*. Unpublished doctoral dissertation. Groningen: GION, University of Groningen.
- Bruinsma, M. (2004). Motivation, cognitive processing and achievement in higher education. *Learning & Instruction*, 14, 549-568.
- Hossler, D. & Gallagher, K.S. (1987). Studying student choice: A 3-phase model and the implications for policy-makers. *College & University*, 62(3), 207-221.

- Jansen, E.P.W.A. (2004). The influence of the curriculum organization on study progress in higher education. *Higher Education*, 47(4), 411-435.
- Landry, C.C. (2003). *Self-efficacy, motivation, and outcome expectation correlates of college students' intention certainty*. Dissertation. Louisiana State University.
- Luzzo, D.A. & McWhirter, E.H. (2001). Sex and ethnic differences in the perception of educational and career-related barriers and levels of coping efficacy. *Journal of Counseling and Development*, 79, 61-67.
- McInnis, C., Hartley, R., Polesel, J. & Teese, R. (2000). *Non-completion in vocational education and training and higher education*. Canberra, Australia: DETYA.
- Pintrich, R.R. & DeGroot, E.V. (1990). Motivational and self-regulated learning components of classroom academic performance. *Journal of Educational Psychology*, 82, 33-40.
- Ryan, R.M. & Deci, E.L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55, 68-78.
- Southerland, J.N. (2006). *Formulating a New Model of College Choice and Persistence*. Paper presented at the Annual Meeting of the Association for the Study of Higher Education (ASHE).
- St. John, E.P., Paulsen, M.B. & Starkey, J.B. (1996). The nexus between college choice and persistence. *Research in Higher Education*, 37(2), 175-220.
- Tak, J. & Lee, K.-H. (2003). Development of the Korean Career Indecision Inventory. *Journal of Career Assessment*, 11, 328.
- Tinto, V. (1975). Dropout from higher education: a theoretical synthesis of recent research. *Review of Educational Research*, 45(1), 89-125.
- Universitair Onderwijscentrum Groningen (2007). *Succesvolle in- en doorstroom naar de w.o.-master voor w.o./hbo-bachelors NAP 2006 Doorgaande Leerwegen*. Eindrapportage t.b.v. Review. Groningen: RUG/UOCC.
- Yorke, M. & Longden, B. (2004). *Retention and student success in higher education*. Berkshire, England: Open University Press & McGraw-Hill Education.